

Prekršaji vezani uz nasilje u obitelji

Čulina, Anđela

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:071489>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

Anđela Čulina

PREKRŠAJI VEZANI UZ NASILJE U OBITELJI

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, svibanj 2023.

Pravni fakultet u Zagrebu
Studijski centar za javnu upravu i javne financije
Katedra za kazneno pravo

Anđela Čulina

PREKRŠAJI VEZANI UZ NASILJE U OBITELJI
ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr.sc. Marta Dragičević Prtenjača

Zagreb, svibanj 2023.

Anđela Čulina

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Anđela Čulina pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

U Zagrebu, ožujak, 2023.

Anđela Čulina, v.r.

(potpis)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. NASILJE U OBITELJI.....	2
3. OBLICI NASILJA.....	4
3.1. Tjelesno nasilje.....	4
3.2. Psihičko nasilje.....	5
3.3. Spolno nasilje.....	5
3.4. Ekonomsko nasilje.....	5
3.5. Učestalost pojedinih oblika nasilja u RH.....	6
4. KRITERIJI ZA RAZLIKOVANJE KAZNENOG DJELA OD PREKRŠAJA NASILJA U OBITELJI.....	10
5. EUROPSKI MODELI – NASILJE U OBITELJI.....	13
5.1. Austrijski model.....	13
5.1.1. Policijsko postupanje.....	14
5.1.2. Međusektorska suradnja.....	14
5.2. Nizozemski model.....	15
5.2.1. Program Awaire.....	16
5.2.2. Postupanje policije i međusektorska suradnja.....	16
5.3. Češki model.....	17
5.3.1. Policijsko postupanje i međusektorska suradnja.....	17
5.3.2. Edukacija.....	18
6. POSTUPANJE POLICIJE NA TEMELJU PROTOKOLA O POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI I PRAKSA DVOSTRUKIH UHIĆENJA.....	19
6.1. Zaprimanje dojava.....	19
6.2. Postupanje na mjestu događaja.....	19
6.3. Privođenje i uhićenje počinitelja.....	20
6.4. Praksa dvostrukih uhićenja.....	21
7. PREKRŠAJNA STATISTIKA PUNOLJETNIH POČINITELJA PREKRŠAJA U RH.....	23
7.1. Punoljetni počinitelji prekršaja prema klasifikaciji prekršaja, spolu i vrsti odluke.....	24
7.2. Prekršajne prijave prema kalendaru obiteljskog nasilja.....	27
8. ZAKLJUČAK.....	30
LITERATURA.....	31

SAŽETAK

Nasilje u obitelji predstavlja skup ponašanja koja imaju za cilj kontrolu nad članovima obitelji uporabom sile, zastrašivanja i manipuliranja. Različiti su oblici nasilja u obitelji pa se tako može govoriti o psihičkom, tjelesnom, ekonomskom i spolnom nasilju u obitelji. Nasilje u obitelji je problem koji postoji u svim društvima, a može proizlaziti i iz kulture, običaja i učenja različitih naroda. U Republici Hrvatskoj ovaj fenomen postaje značajnije društveno i pravno relevantan u posljednjih 20-ak godina te je RH uspostavila učinkovite zakonske okvire u području zaštite od nasilja u obitelji. Osim jasnog razgraničenja između kaznenog djela i prekršaja nasilja u obitelji, od iznimne je važnosti osigurati i umreženost te učinkovitu suradnju između svih institucija i tijela koja djeluju kako preventivno, tako i represivno u suzbijanju nasilja u obitelji.

Ključne riječi: nasilje u obitelji, prekršaj, kazneno djelo, policija, punoljetni počinitelj

SUMMARY

Domestic violence is a set of behaviors aimed at controlling family members through the use of force, intimidation and manipulation. There are different forms of violence in the family, so we can talk about psychological, physical, economic and sexual violence in the family. Violence in the family is a problem that exists in all societies, and it can arise from the culture, customs and teachings of different peoples. In the Republic of Croatia, this phenomenon has become more socially and legally relevant in the last 20 years or so, and the Republic of Croatia has established effective legal frameworks in the area of protection against domestic violence. In addition to a clear demarcation between the criminal act and the misdemeanor of domestic violence, it is extremely important to ensure networking and effective cooperation between all institutions and bodies that act both preventively and repressively in suppressing domestic violence.

Key words: domestic violence, misdemeanor, criminal act, police, adult offender

1. UVOD

U ovom radu će se analizirati problem nasilja u obitelji te instituti i mjere koje se mogu poduzeti u zaštiti od nasilnog ponašanja. U radu će se govoriti o standardnim oblicima nasilja, o postojećoj zakonskoj regulativi na području RH te će se prikazati i načini postupanja i rješavanja problema u području zaštite od nasilja u obitelji u nekoliko europskih zemalja. Naglasak je stavljen i na postupanje policije kao nadležnog tijela koje najčešće prvo izlazi na intervencije i čini prvi kontakt sa žrtvom.

Za pisanje rada koristit će se domaća literatura i zakonski propisi, službeni podatci Državnog zavoda za statistiku te podaci iz MUP-ovog Kalendara obiteljskog nasilja.

Rad je strukturiran u 7 glavnih cjelina. U prva dva poglavlja definira se sam pojam nasilja u obitelji kao i najučestaliji oblici nasilnog ponašanja, zatim će se govoriti o distinkciji kaznenog djela i prekršaja nasilja u obitelji. Rad uključuje i komparaciju europskih modela zaštite od nasilja u obitelji i postupanje policijskih službenika, a naposljetku je analizom službenih podataka izrađena prekršajna statistika punoljetnih počinitelja prekršaja s obzirom na spol, vrstu odluke i klasifikaciju prekršaja te je uspoređen broj prekršajnih prijava prema Kalendaru obiteljskog nasilja u posljednjih 5 godina.

2. NASILJE U OBITELJI

U literaturi postoje različite definicije i shvaćanja što bi zapravo predstavljao pojam nasilja u obitelji, no najopćenitije shvaćeno nasilje u obitelji je zapravo niz aktivnosti, odnosno različitih oblika neprihvatljivog ponašanja koje je usmjereno od strane jednog člana obitelji, dakle osobe s kojom smo posebno emocionalno povezani i s kojom živimo, prema drugom članu obitelji, a s ciljem kontroliranja, manipuliranja, zastrašivanja i dr. ¹ Nasilje u obitelji postoji u svim društvima i poprima različite oblike te je definiran kao jedan od dominantnih oblika nasilja u kojem su žrtve najčešće žene, a počinitelji takvih djela muškarci.²

Znanstvene spoznaje o posljedicama koje nasilje u obitelji ostavlja na zlostavljane članove, ali i na njihovu okolinu postaje relevantno tek od druge polovice 20. stoljeća.³ Ranih 60-ih godina pojavljuje se pojam pod nazivom "sindrom zlostavljanog djeteta" te se veća pažnja posvećuje razvijanju svijesti o postojanju fizičkog nasilja nad djecom, zatim se 70-ih godina sve više istražuje nasilje nad ženama uključujući i ono u partnerskim odnosima, da bi se 80-ih i 90-ih godina prepoznao i problem seksualnog nasilja nad djecom te nasilje nad starijim osobama u obitelji.⁴

U Hrvatskoj problem nasilja u obitelji postaje značajnije pravno i društveno relevantan u posljednjih 15 do 20 godina, što se ponajprije vidi u pogledu donošenja novog zakonodavnog okvira, koji uključuje donošenje Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (u daljnjem tekstu ZNNO)⁵, promjene Kaznenog zakona (dalje: KZ)⁶ i Zakona o kaznenom postupku (dalje: ZKP)⁷ kao i u djelovanju organizacija civilnog društva, otvaranju skloništa, savjetovališta i slično.⁸ Osim domaćeg zakonodavstva, važni su i međunarodni

¹ Mamula, Maja, Ivana Dijanić Plašč. "Tipična žrtva obiteljskog nasilja u RH–sociodemografski profil." *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* 60.32 (2014): 111-127 škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja 60.32 (2014): 111-127., str. 112.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Ajduković, Dean.; Marina Ajduković. "Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti." *Medicina Fluminensis: Medicina Fluminensis* 46.3 (2010): 292-299., str. 292

⁵ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, *Narodne novine* 70/17, 126/19, 84/21, 114/22

⁶ Kazneni zakon, *Narodne novine*, 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22

⁷ Zakon o kaznenom postupku, *Narodne novine*, 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22

⁸ Ibid., bilj. 1., str. 112.; 1990. je otvoreno prvo sklonište za žene žrtve nasilja – Autonomna ženska kuća Zagreb, 1997. je formiran prvi centar za žrtve seksualnog nasilja – Ženska soba, zatim nevladina udruga „Bijeli krug Hrvatske“, „Ženska pomoć sada“ u okviru koje postoji tri programa: SOS linija, savjetovalište, prihvatni centar, udruga „B.A.B.E.“ itd.

dokumenti iz područja zaštite od nasilja u obitelji kao što su Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama, Konvencija o pravima djeteta, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i drugi. U usporedbi s ostalim zemljama Europske unije, Hrvatska u pogledu zaštite obitelji od nasilja ima visoko razvijene standarde, a to se posebno odnosi na odredbe Kaznenog zakona⁹, Obiteljskog zakona¹⁰ i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji¹¹ koji je donesen 2003.godine, a revidiran 2009. godine. Kao jednu od bitnih značajki u izmjenama zakonske regulative, potrebno je istaknuti činjenicu da se tek 2008. godine izmjenama Zakona o kaznenom postupku u hrvatskom zakonodavstvu pojavio pojam “žrtve”, koji se jasno razgraničava od pojma “oštećenika” kao osobe na čiju je štetu počinjeno kazneno djelo.¹² U današnjoj zakonskoj regulativi RH, u području zaštite od nasilja u obitelji, kao *lex specialis* određen je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji¹³ u kojem se jasno definira što se sve podrazumijeva pod nasiljem u obitelji, a naknadno je izmjenama Kaznenog zakona 2015. godine učinjen značajan pomak glede postavljanja granice u vođenju kaznenog ili prekršajnog postupka, time što je i u Kazneni zakon uvršten članak 179.a Nasilje u obitelji koji glasi: „tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do 3 godine“. ¹⁴ Iako je postojanje i kaznenopravne i prekršajnopravne zaštite možda pomoglo u prevenciji kršenja načela *ne bis in idem*¹⁵, i dalje postoji problem neodređenosti glede tumačenja izraza „teško kršenje propisa“ s obzirom na to da je teško odrediti da li se odnosi na težinu djela koje je počinjeno ili na učestalost kršenja odredbi čl. 10 ZNNO-a.¹⁶

⁹ Čl. 179. a Kz-a

¹⁰ Obiteljski zakon, Narodne novine, 103/15, 98/19, 47/20

¹¹ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, 116/03

¹² Mamula, Dijanić Plašč (2014), *Op.cit.*, (bilj. 1), str. 112

¹³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, 114/22

¹⁴ Čl. 179. KZ-a

¹⁵ Načelo prema kojem se nikome ne može suditi više puta za djelo za koje je osuđen i za koje je donesena pravomoćna sudska presuda, a propisano je čl. 4 Protokola br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

¹⁶ Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje. Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji. Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, 2019, 26.2, str. 628.

3. OBLICI NASILJA

Oblici nasilja u obitelji mogu se promatrati s različitih aspekata, od kojih su možda najvažniji zdravstveni pristup, sociološki te pravosudni koji čini neizostavnim odredbe članka 10. ZNNO koji nasilje u obitelji određuje kao: “primjenu fizičke sile uslijed koje nije nastupila tjelesna ozljeda, tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci, psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost, spolno uznemiravanje, ekonomsko nasilje kao zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci, zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje.”¹⁷

3.1. Tjelesno nasilje

Tjelesno nasilje predstavlja svaki oblik namjernog nasrtaja na žrtvu, a da pri tome nisu nastale tjelesne ozljede koje se kvalificiraju prema određenim zakonskim kriterijima jer bi se u tom slučaju prema Kaznenom zakonu radilo o kaznenom djelu. U tjelesno nasilje također spada i svaki oblik tjelesnog kažnjavanja kao i drugi načini ponižavajućeg postupanja.¹⁸

¹⁷ Čl. 10. ZNNO -a

¹⁸ Martinjak, Filipović (2019), *Op.cit.*, bilj. 16., str. 630

3.2. Psihičko nasilje

Psihičko nasilje predstavlja oblik nasilja u kojem kao posljedica nastupa uznemirenost ili povreda dostojanstva žrtve, odnosno sve one radnje koje uzrokuju neki oblik duševne boli te djeluju ugrožavajuće na ličnost i psihičko zdravlje, izuzimajući radnje koje prema člancima 139, 138 i 117 Kaznenog zakona spadaju u kaznena djela protiv osobne slobode (sila ili prijetnja) ili koje se odnose na tjelesne ozljede koje za posljedicu imaju narušavanje zdravlja.¹⁹

3.3. Spolno nasilje

Spolno nasilje je najvećim dijelom pokriveno odredbama Kaznenog zakona (kaznena djela protiv spolne slobode, kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta), no ona neprimjerena ponašanja koja nemaju takav intenzitet da bi se mogla podvesti pod kazneno djelo, tretirat će se kao prekršaj nasilja u obitelji prema ZNNO-u i to prema čl. 10. st. 4 koji navodi da nasilje u obitelji obuhvaća i spolno uznemiravanje.²⁰ Budući da u navedenim zakonima ne postoji točna definicija što bi bilo spolno uznemiravanje, relevantan je i Zakon o suzbijanju diskriminacije koji spolno uznemiravanje određuje kao “svako verbalno, neverbalno ili tjelesno neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a posebice ako stvara zastrašujuće, neprijateljsko, ponižavajuće, omalovažavajuće ili uvredljivo okruženje.”²¹

3.4. Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje se može definirati u užem i širem smislu, u užem smislu ono bi na primjer predstavljalo oduzimanje novčanih sredstava žrtvi, sprječavanje da se žrtva zaposli ili obrazuje, dok se u širem smislu može govoriti o uništavanju imovine, krađi, onemogućavanje korištenja vlastitih prihoda i resursa i drugo.²² Ekonomsko nasilje često može proizlaziti iz socijalnih, kulturnih ili vjerskih uvjerenja nekog društva, a važno je napomenuti da nerijetko povlači i ostale oblike nasilja kao što su psihičko, a onda naposljetku i fizičko nasilje ili prijetnje.²³

¹⁹ Martinjak, Filipović (2019), *Op.cit.*, bilj. 16, str. 631., 632.

²⁰ *Ibid.*, str. 633.

²¹ čl. 3., st.2, Zakona o suzbijanju diskriminacije, Narodne novine, 85/08, 112/12

²² *Ibid.*, bilj.16, str. 634.

²³ *Ibid.*, str. 635.

3.5. Učestalost pojedinih oblika nasilja u RH

U daljnjem tekstu ovog rada, bit će prikazan sociodemografski opis tipične žrtve obiteljskog nasilja u RH i stvarno stanje dobiveno na temelju istraživanja koje je 2010. godine Ženska soba provela u suradnji s Uredom za zaštitu i ravnopravnost spolova Vlade RH. Istraživanje je uključivalo 183 sudionice, punoljetne žrtve nasilja u obitelji.²⁴

Iz istraživanja se može zaključiti da su sve sudionice bile žrtve jednog od oblika psihičkog nasilja, a najčešće se radi o omalovažavanju, ponižavanju, prijetnji silom i drugo (tablica 1). Prema tablici 2, 2/3 žena su također doživjele nekakav oblik ekonomskog nasilja, od kojih je najčešći oblik uskraćivanje sredstava za život, a poražavajuća činjenica je da svega 6% sudionica istraživanja nije doživjelo nijedan oblik fizičkog nasilja (tablica 3). Što se tiče seksualnog nasilja (tablica 4), najčešći oblik se javlja u vidu neželjenih seksualnih primjedbi i/ili ponuda, a više od 50% sudionica je doživjelo neki od oblika seksualnog nasilja. Iz provedenog istraživanja i usporedbe proizlazi da je najčešći oblik psihičko nasilje, a najrjeđe je seksualno nasilje.²⁵

²⁴ Mamula, Dijanić Plašč (2014) *Op.cit.*, bilj. 1, str. 113.,114.

²⁵ *Ibid.*, str. 116.

Tablica 1. Učestalost pojedinih oblika psihičkog nasilja

Oblik nasilja		N	Ne (%)	Da, jednom (%)	Da, više puta (%)	Nisam sigurna može li se to tako nazvati (%)
Psihičko nasilje	Prijetnje silom	172	20 (10.9)	15 (8.2)	129 (75)	8 (4.3)
	Prijetnje oduzimanjem djece	174	57 (32.8)	17 (9.8)	93 (53.4)	7 (4)
	Omalovažavanje, ponižavanje, obezvređivanje, proglašavanje ludim	180	6 (3.3)	9 (5)	162 (90)	3 (1.7)
	Uhođenje	171	50 (29.2)	17 (9.9)	92 (53.8)	12 (7)
	Oduzimanje osobnih dokumenata	174	120 (69)	29 (16.7)	24 (13.8)	1 (0.6)
	Uništavanje osobnih dokumenata	172	133 (77.3)	22 (12.8)	15 (8.7)	2 (1.2)
	Oduzimanje dokumenata vaše djece	173	128 (74)	22 (12.7)	20 (11.6)	3 (1.7)
	Prijetnje oružjem (nož, pištolj i sl.)	170	68 (40)	33 (19.4)	63 (37.1)	6 (3.5)
	Ubojstvo kućnog ljubimca	167	142 (85)	10 (6)	13 (7.8)	2 (1.2)

Izvor: Mamula, Dijanić Plašć, 2014.

Tablica 2. Učestalost pojedinih oblika ekonomskog nasilja

Oblik nasilja		N	Ne (%)	Da, jednom (%)	Da, više puta (%)	Nisam sigurna može li se to tako nazvati (%)
Ekonomsko nasilje	Uskraćivanje sredstava za život	174	49 (28.2)	10 (5.7)	104 (59.8)	11 (6.3)
	Oduzimanje i prodaja vlastite imovine	167	100 (59.9)	22 (13.2)	36 (21.6)	9 (5.4)

Izvor: Mamula, Dijanić Plašć, 2014.

Tablica 3. Učestalost pojedinih oblika fizičkog nasilja

Oblik nasilja		N	Ne (%)	Da, jednom (%)	Da, više puta (%)	Nisam sigurna može li se to tako nazvati (%)
Fizičko nasilje	Naguravanje na zid ili druge predmete	175	19 (10.9)	18 (10.3)	131 (74.9)	7 (4)
	Šamaranje	175	24 (13.7)	23 (13.1)	123 (70.3)	5 (2.9)
	Nanošenje opekotina	168	142 (84.5)	10 (6)	15 (8.9)	1 (0.6)
	Udarac šakom	177	44 (24.9)	16 (9)	113 (63.8)	4 (2.3)
	Udarac nogom	176	49 (27.8)	20 (11.4)	101 (57.4)	6 (3.4)
	Nanošenje lakih tjelesnih ozljeda	172	32 (18.6)	26 (15.1)	109 (63.4)	5 (2.9)
	Nanošenje teških tjelesnih ozljeda	172	105 (61)	19 (11)	43 (25)	5 (2.9)
	Ranjavanje oružjem	170	157 (92.4)	4 (2.4)	7 (4.1)	2 (1.2)
	Pokušaj ubojstva	169	128 (75.7)	9 (5.3)	17 (10.1)	15 (8.9)

Izvor: Mamula, Dijanić Plašč, 2014.

Tablica 4. Učestalost pojedinih oblika seksualnog nasilja

Oblik nasilja		N	Ne (%)	Da, jednom (%)	Da, više puta (%)	Nisam sigurna može li se to tako nazvati (%)
Seksualno nasilje	Neželjene seksualne primjedbe i/ili ponude	172	72 (41.9)	8 (4.7)	82 (47.7)	10 (5.8)
	Neželjeno ili prisilno dodirivanje tijela	169	80 (47.3)	10 (5.9)	69 (40.8)	10 (5.9)
	Neželjeni seksualni odnos iznuđen lažima ili ucjenom	171	82 (48)	19 (11.1)	62 (36.3)	8 (4.7)
	Pokušaj silovanja	171	109 (63.7)	15 (8.8)	36 (21.1)	11 (6.4)
	Silovanje	171	128 (74.9)	13 (7.6)	19 (11.1)	11 (6.4)

Izvor: Mamula, Dijanić Plašć, 2014.

4. KRITERIJI ZA RAZLIKOVANJE KAZNENOG DJELA OD PREKRŠAJA NASILJA U OBITELJI

Razgraničenje između kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji i prekršaja nasilja u obitelji propisanog Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji ponajprije je bitno za počinitelja i žrtvu, a onda i za tijela kaznenog progona iz nekoliko razloga.²⁶ Važno je naglasiti, ako se radi o počinitelju, razgraničenje je bitno jer se za određeni prekršaj ne može izreći kazna dulja od 90 dana zatvora, dok se, ukoliko bi se radilo o kaznenom djelu, može govoriti o kazni zatvora u trajanju od jedne do tri godine.²⁷ Što se tiče tijela kaznenog progona, distinkcija između ovu dva pristupa je važna zbog moguće povrede pravila ne *bis in idem*, koje u praksi RH nije nepoznato.²⁸

Kada se radi o zakonodavstvu RH, često se govori o nepostojanju jasne razlike prema kojoj bi se moglo odrediti da li se radi o kaznenom djelu nasilničkog ponašanja ili o prekršaju nasilja u obitelji te se dovodi u pitanje funkcionalnost cjelokupnog pravnog sustava zaštite od nasilja u obitelji. Problem se može promatrati s tri aspekta; zakonodavnog, stručnog i organizacijskog.²⁹

Zakonodavni se problemi odnose na postojanje dvostruke zakonske regulacije (do donošenja novog Kaznenog zakona koji je stupio na snagu 2013. godine), a koja je nerijetko rezultirala time da bi se određena nasilnička ponašanja koja su trebala biti kvalificirana kao kazneno djelo, kvalificirala kao prekršaj ili da se ista ponašanja u jednom slučaju kvalificiraju kao prekršaj, a u drugom slučaju kao kazneno djelo.³⁰ Stupanjem na snagu novog Kaznenog zakona, kaznena djela koja su se odnosila na nasilničko ponašanje u obitelji, a koja su zakonom iz 1997. godine bila propisana kao samostalna, zakonodavac je izbrisao, a novi KZ iz 2011. je „ozbiljne oblike nasilničkog ponašanja propisivao kao kvalificirane oblike određenih kaznenih djela (primjerice

²⁶ Martinović, Igor. "Kaznenopravni aspekti obiteljskog nasilja." U: Radačić, I. i Vince Pallua, J.(2011) Ljudska prava žena. Razvoj na međunarodnoj i nacionalnoj razini 30 (2011)., str. 274

²⁷ Ibid.

²⁸ Sadrić, Benjamin. "Nedomišljene izmjene kaznenog zakonodavstva kao generator novih problema zaštite od nasilja u obitelji." Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja 51.101 (2017): 67-84; str. 79.

²⁹ Ibid., str. 80

³⁰ Dragičević, Prtenjača, Marta. "Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajne i kaznenopravne regulative." Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu 24.1 (2017): 141-175;str. 143

tjelesne ozljede (čl.117. KZ-a), teške tjelesne ozljede (čl.118. KZ-a),sakaćenja ženskih spolnih organa (čl.116. KZ –a) i drugo.,³¹

Drugi problem se odnosi na aktere koji sudjeluju u zaštiti od nasilja u obitelji, a to su policija, sudovi, državno odvjetništvo i druga tijela. Kako bi se olakšalo postupanje u ionako nesređenom sustavu, u prvom redu je potrebno osigurati adekvatnu edukaciju policijskog kadra, jasno razgraničiti razlikovanje kaznenog djela od prekršaja kako bi se olakšalo postupanje sudovima, ali i smanjilo nepotrebno trošenje vremena i resursa.³² Možda najvažniju ulogu ima Vrhovni sud, koji bi trebao odgovoriti na zakonodavne nejasnoće i jasno precizirati „teško kršenje propisa“, „strah za vlastitu sigurnost“ i „ponižavajući položaj“. Na taj način bi se olakšalo i postupanje nižim sudovima, ali i državnim odvjetnicima.³³

Naposljetku, potrebno je reorganizirati cjelokupni sustav i uspostaviti učinkovitu suradnju svih tijela koja sudjeluju u zaštiti od nasilja u obitelji, a to se prema nekim autorima može postići izgradnjom jedinstvenog portala preko kojeg će sva tijela moći pristupiti svakom pojedinom slučaju.³⁴ Na ovaj način bi se izbjegle i situacije u kojima npr. policija podnosi prekršajnu prijavu zbog nasilja u obitelji, a istodobno kontaktira i Državno odvjetništvo radi podnošenja kaznene prijave.³⁵ Naime, ako se uzmu u obzir presude Europskog suda za ljudska prava, može se zaključiti da Republika Hrvatska u većini slučajeva nije kažnjena zbog nedovoljne regulacije i nepostojanja propisa, već zbog nezainteresiranosti i lošeg rada državnih službenika.³⁶ U prilog tomu govori presuda *Tomašić protiv Hrvatske*³⁷ gdje je Europski sud za ljudska prava utvrdio povredu čl. 2 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda³⁸ iz razloga što je RH propustila poduzeti adekvatne mjere za zaštitu pojedinaca od nasilja od strane treće osobe.³⁹ U ovom predmetu radilo se o ubojstvu partnerice i njezine maloljetne kćeri od strane muškog počinitelja i to nakon višestrukih prijava nasilja u obitelji.⁴⁰ Podnositelji zahtjeva su bili

³¹Dragičević, Prtenjača (2017), *Op.cit.* bilj. 30, str. 143

³² Sadrić (2017), *Op.cit.*, bilj. 28, str. 81.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ IUS-INFO, Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske, presuda od 15.01.2009.

³⁸ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, MU, 13/17

³⁹ Praksa Europskog suda za ljudska prava u odnosu na Hrvatsku do kraja 2016., dostupno na: <http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2018/03/echr-cro-2017.pdf>

⁴⁰ Ibid, str. 8

bliski srodnici ubijene žene.⁴¹ Zatim su tu i presude *Maresti protiv Hrvatske*⁴² i *Tomasović protiv Hrvatske*⁴³ gdje je utvrđena povreda čl. 4, Protokola⁴⁴ uz Konvenciju na temelju činjenice da su podnositelji bili dva puta osuđeni za isto djelo, u kaznenom i prekršajnom postupku.⁴⁵ Iako je kazna zatvora koju je izrekao Prekršajni sud bila uračunata u kaznu zatvora koju je izrekao Općinski sud, Europski sud za ljudska prava smatrao je da to ne mijenja činjenicu da su podnositelji dva puta osuđeni za isto djelo.⁴⁶ Važno je spomenuti i presudu *A. i B. protiv Norveške* gdje je Europski sud dodatno obrazložio što znači dvostruko suđenje ili kažnjavanje u slučaju da se vode paralelni postupci.⁴⁷

Nadalje, sporno je i trajanje kaznenog postupka u odnosu na prekršajni. U kaznenom postupku pozitivno je to što se počinitelj može na duže vrijeme izolirati od žrtava (članova obitelji) te se prema njemu mogu izreći sigurnosne mjere (čl.65. KZ-a) koje mogu trajati dulje od zaštitnih mjera propisanih Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji, no, pokretanjem prekršajnog postupka, iako se nasilnik ne može trajno odvojiti od članova obitelji, moguće je brže reagirati na nasilje, na način da se počinitelju i prije pokretanja prekršajnog postupka odredi zaštitna mjera (čl.14 ZNNO-a).⁴⁸ U skladu s tim, do izmjena Kaznenog zakona iz 2015. godine kada je dodan članak 179.a koji jasno precizira „nasilje u obitelji“, lakši oblici nasilja u obitelji su se kvalificirali kao prekršaj, dok su teži oblici nasilja u obitelji podvrgnuti kaznenom postupku te su potpadali pod „posebne kvalificirane oblike kaznenih djela“.⁴⁹

⁴¹ Praksa Europskog suda za ljudska prava u odnosu na Hrvatsku do kraja 2016., str. 8

⁴² IUS-INFO, *Maresti protiv Hrvatske*, presuda od 25.06.2009.

⁴³ IUS-INFO, *Tomasović protiv Hrvatske*, presuda od 18.10.2011.

⁴⁴ Protokol br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dostupno na: https://www.usud.hr/sites/default/files/doc/Protokol_br_7.pdf

⁴⁵ Ibid., bilj. 39., str. 25

⁴⁶ Ibid., str. 25

⁴⁷ IUS-INFO, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/31696>

⁴⁸ Dragičević, Prtenjača (2017), *Op.cit.*, bilj. 30, str. 143.

⁴⁹ Ibid., str. 143., 144.

5. EUROPSKI MODELI – NASILJE U OBITELJI

5.1. Austrijski model

Austrijski Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji podrazumijeva zapravo nasilje u domu, a ne isključivo nasilje u obitelji jer njime nisu obuhvaćeni samo članovi obitelji već i osobe koje zajedno žive, pa to mogu biti npr. i podstanari, sustanari i sl.⁵⁰ Postupanje u praksi podrazumijeva ovlast policijskih službenika da počinitelja udalje iz doma, pa čak i ukoliko se samo sumnja na počinjenje nasilja, a udaljenje iz doma automatski podrazumijeva da je prema počinitelju izrečena i mjera zabrane približavanja.⁵¹ Nakon ovakvog postupanja, pravna služba policije ispituje da li su postojali opravdani razlozi za izricanje mjere i vrlo rijetko se dogodi da se mjera ukida ili skraćuje. Zanimljiva je činjenica, ukoliko počinitelj krši mjeru o tome se obavještava civilni sud te se počinitelj može novčano kazniti, ali isto tako ukoliko žrtva omogući kršenje mjere ili sama krši istu, može se također novčano kazniti te se podnosi prijava civilnom sudu.⁵² Cilj ovakve prakse nije samo sankcioniranje počinitelja, već se na ovaj način u samom početku procedura orijentira na dobrobit žrtve, omogućuje joj se izgledno vrijeme da sama procijeni u kakvoj se situaciji nalazi i da donese odluku, a istovremeno se u rad uključuju i nevladine organizacije, ured za mladež i Intervencijski centar kako bi konkretno pomogli i zaštitili žrtvu.⁵³ U tretman prema počinitelju uključene su i nevladine organizacije kao što je Intervencijski centar i Savjetovalište za muškarce u okviru kojeg počinitelj pohađa antinasilni trening, a osim što se tretman provodi na temelju odluke suda, odnosno u okviru izrečene zaštitne mjere, počinitelji se mogu i samoinicijativno uključiti ili na temelju preporuke ureda za mladež i policije.⁵⁴ U usporedbi s Hrvatskom gdje se psihosocijalni tretman provodi isključivo u okviru zaštitne mjere, a prije toga se liječi primarna ovisnost ili bolest, u austrijskom modelu se antinasilni treninzi mogu voditi paralelno s drugim programima (npr. liječenje od ovisnosti) i to je ono što austrijski model

⁵⁰ Matijević, Anita. "Nasilje u obitelji-europski modeli." *Policija i sigurnost* 19.2 (2010): 195-209., str. 195.

⁵¹ *Ibid.*, str. 195.,196.

⁵² *Ibid.*, str. 196.

⁵³ *Ibid.*, str. 196.

⁵⁴ *Ibid.*, str. 197.

možda čini uspješnijim jer se prema istraživanjima pokazalo da je stopa nasilničkog ponašanja kod recidivista bitno smanjena.⁵⁵

5.1.1. Policijsko postupanje

Što se tiče postupanja policijskih službenika, na intervencije izlaze posebno obučeni službenici, a tim bi se trebao sastojati od jednog policijskog službenika i jedne službenice.⁵⁶ U slučaju kada prema počinitelju ne bude izrečena mjera udaljenja iz stana, a utvrđeno je da je došlo do nasilničkog ponašanja, ili se ne utvrdi postojanje kaznenog djela, o događaju se neće dalje izvještavati niti sud niti će se poduzimati druge radnje, već se samo podnosi izvješće putem propisanog obrasca koje ostaje u policijskoj postaji.⁵⁷ To je još jedna značajka koja stvara razliku između hrvatskog i austrijskog modela jer se u Hrvatskoj o svakom pojedinom događaju obavještava nadležni sud ili državno odvjetništvo, ovisno o tome da li se radi o prekršaju ili kaznenom djelu.⁵⁸

5.1.2. Međusektorska suradnja

Međusektorska suradnja uključuje Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo za žene i državnu službu, Intervencijski centar na području Beča, odnosno centre za zaštitu od nasilja u drugim dijelovima zemlje, Savjetovalište za muškarce te Ured za mladež.⁵⁹ Svaka od ovih institucija ima jasno preciziranu ulogu, pa je tako npr. policija nakon izlaska na intervenciju dužna podnijeti izvješće Intervencijskom centru koji po primitku obavijesti u potpunosti preuzima skrb za žrtvu, a obveza policije prestaje.⁶⁰ Uredi za mladež su najbliži hrvatskim centrima za socijalnu skrb, oni se uključuju u rad ukoliko se utvrdi da se radi o maloljetnim počiniteljima prekršaja ili da se djeca nalaze u bilo kakvom ugrožavajućem položaju, bilo da su svjedoci obiteljskog nasilja ili žrtve.⁶¹ Važno je spomenuti i još jednu organizaciju pod nazivom „NGO Wesser Ring – White Ring“ koja pruža podršku žrtvama u određenim situacijama, pa će tako ukoliko se radi o mjeri privremenog udaljenja iz stana, a utvrdi se da u stanu postoji nefunkcionalna brava, ova organizacija u što kraćem roku osigurati žrtvi sigurniji ulazni sustav.⁶² U posljednje vrijeme Austrija posvećuje sve više pažnje i medicinskom osoblju, odnosno ulozi medicinskog osoblja u zaštiti od nasilja u obitelji, pa se

⁵⁵ Matijević (2010), *Op.cit.*, bilj. 50, str. 197.

⁵⁶ *Ibid.*, str. 198.

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ *Ibid.*, str. 200., 201.

⁶⁰ *Ibid.*, str. 201.

⁶¹ *Ibid.*, str. 201.

⁶² *Ibid.*, str. 202.

tako radi na utvrđivanju protokola prema kojem će medicinsko osoblje postupati, na mogućnosti evidentiranja ozljeda, osiguranja dokaza i drugo.⁶³

5.2. Nizozemski model

Nizozemski model u praksi zaštite od nasilja u obitelji u velikoj mjeri isključuje djelovanje prekršajnih sudova, što znači da nakon policijske intervencije koja kao i u austrijskom modelu daje mogućnost izricanja mjere privremenog udaljenja, izrečenu mjeru potvrđuje gradonačelnik.⁶⁴ U slučajevima kada se radi o kaznenom djelu provest će se kriminalističko istraživanje, a o djelovanju suda može se govoriti samo u ekstremnim slučajevima obiteljskog nasilja, gdje se kazna zatvora može izreći na najviše 12 godina⁶⁵. Poseban problem nizozemskog društva je činjenica da „od 10 slučajeva obiteljskog nasilja u dva do tri slučaja počinitelji su maloljetna djeca, a žrtve roditelji“.⁶⁶ U ovakvim slučajevima, budući da se prema maloljetnom počinitelju ne može izreći mjera privremenog udaljenja iz stana, nastupa sustav socijalne skrbi koji će maloljetnog počinitelja smjestiti u odgovarajuću ustanovu.⁶⁷ Isto tako, kao posljedica velikog postotka imigranata u ukupnom stanovništvu Nizozemske, od kojih se dio nije asimilirao u društvo, nerijetki su slučajevi nasilja zbog očuvanja obiteljske časti i ugleda. Ovakve zatvorene zajednice su uglavnom još uvijek pod snažnim utjecajem njihove kulture.⁶⁸

⁶³ Matijević, (2010), *Op.cit.*, bilj. 50, str.202

⁶⁴ *Ibid.*, str. 203.

⁶⁵ *Ibid.*, str. 203., 205.

⁶⁶ *Ibid.*, str. 204.

⁶⁷ *Ibid.*, str. 204.

⁶⁸ *Ibid.*, str. 206.

5.2.1. Program Awaire

Radi zaštite žrtava uhođenja, neke policijske postaje (zasad samo u Amsterdamu i Rotterdamu), koriste program „Awaire“.⁶⁹ Naime, radi se o programu u kojem žrtva dobiva GPS uređaj koji, kada ga žrtva aktivira, upućuje poziv policijskoj postaji te se na taj način smanjuje vrijeme dolaska policijskih službenika na mjesto događaja, a ukoliko policiji nije poznato gdje se točno žrtva nalazi, također mogu uputiti informaciju s točnom lokacijom gdje će ju prvo tražiti, kako bi osoba mogla stići na istu.⁷⁰ Primjenom programa, u svim slučajevima, počinitelji su prestali s ponavljanjem nasilja u roku par mjeseci ili godine dana, što znači da program djeluje i preventivno u smislu da se počinitelj teže odlučuje na novi prijestup znajući da žrtva posjeduje GPS uređaj.⁷¹

5.2.2. Postupanje policije i međusektorska suradnja

Unutar nizozemske policije, za razliku od austrijskog modela koji je već spomenut u gornjem tekstu, nema specijaliziranih službenika, već je obuka policijskog kadra usmjerena na to da svi policijski službenici znaju postupati u slučajevima obiteljskog nasilja, a što se tiče međusobne suradnje, policijski službenici odmah prilikom izlaska na intervenciju šalje podatke o počinitelju i žrtvi putem posebne aplikacije i tu informaciju onda zaprima Centar za savjetovanje u slučajevima obiteljskog nasilja.⁷² Unutar centra, svaka žrtva ima osobu koja se brine o njoj i koja dalje kontaktira različite službe kako bi se žrtvi osigurali svi mogući oblici pomoći.⁷³

⁶⁹ Matijević (2010), *Op.cit.*, bilj. 50, str. 204.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid., str. 205.

⁷³ Ibid., str. 205.

5.3. Češki model

U Republici Češkoj do izmjena Kaznenog zakona 2004. godine nije postojala zasebna inkriminacija obiteljskog nasilja. Ovakvi slučajevi su se najčešće podvodili pod kazneno djelo tjelesne ozljede, a kazneni progon se često nije provodio, jer su žrtve uglavnom povlačile prijedlog za kazneni progon ili su odbijale dati suglasnost.⁷⁴ Izmjenama Kaznenog zakona uvedene su posebne odredbe kojima se kriminalizira zlostavljanje osobe u zajedničkom domaćinstvu, odnosno koja se nalazi na istom prebivalištu.⁷⁵ Od 2010. godine u Kazneni zakon je uvršten i „stalking – ozbiljno progonjenje ili uhođenje“.⁷⁶ Osim Kaznenog zakona Češka u zaštiti od nasilja u domu primjenjuje i niz drugih zakona, kao što je Prekršajni zakon, Zakon o policiji, Zakon o socijalnim službama i drugi.⁷⁷

5.3.1. Policijsko postupanje i međusektorska suradnja

Što se tiče postupanja policije, na temelju Zakona o policiji, policijski službenik može, ukoliko postoje dokazi da je nasilje počinjeno, udaljiti počinitelja iz doma.⁷⁸ Ova mjera se izriče na najviše 10 dana, i službenik ju nije obvezan izreći. Prilikom izricanja, mora se osigurati svjedok, odnosno nepristrana osoba i ta je osoba svjedok početka procedure.⁷⁹ Ako osoba, tj. počinitelj, ne poštuje izrečenu mjeru, ona čini prekršaj, a u slučaju ozbiljnog kršenja zakona, može predstavljati i „kazneno djelo sprječavanja realiziranja službene odluke (čl. 171. KZ-a)“.⁸⁰ Mjeru udaljenja može izreći i sudac na razdoblje od mjesec dana, uz produljenje do najviše godinu dana i ovakva naredba se prema Zakonu o parničnom postupku odvaja od kaznenog, odnosno prekršajnog postupka.⁸¹ Nakon izricanja mjere udaljenja, policijski službenik u roku 24 sata šalje službeno izvješće i sudu i Intervencijskom centru, a ukoliko su slučaju prisustvovala djeca, policijski službenik kontaktira i Institut socijalne i pravne zaštite djece.⁸²

⁷⁴ Matijević, (2010), *Op.cit.*, bilj. 50, str. 206.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid., str. 207.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

5.3.2. Edukacija

U Češkoj se edukacija policijskih službenika odvija na 2 razine, prva razina uključuje općenitu edukaciju za sve službenike koji rade na slučajevima nasilja u domu, a druga razina se odnosi na specijalizaciju i uvođenje posebnih timova za postupanje.⁸³ Ideja je da se problemi obiteljskog nasilja trebaju rješavati zajedničkom suradnjom temeljne i kriminalističke policije, pri čemu je temeljna policija ona koja prva dolazi na mjesto događaja i poduzima prve korake u proceduri, a kriminalistička policija provodi daljnja istraživanja u slučajevima kada postoji mogućnost da se radi o kaznenom djelu.⁸⁴

⁸³ Matijević, (2010), *Op.cit.*, bilj. 50, str. 208.

⁸⁴ *Ibid.*

6. POSTUPANJE POLICIJE NA TEMELJU PROTOKOLA O POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI I PRAKSA DVOSTRUKIH UHIĆENJA

Policijski službenici su najčešće prvi koji izlaze na mjesto događaja stoga je iznimno važno da budu educirani i da imaju točno propisanu proceduru po kojoj postupaju kako bi se na adekvatan način pružila pomoć žrtvi i zaštitila ju od mogućih budućih napada, ali i radi osiguravanja odgovornosti počinitelja.⁸⁵ Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji propisuje proceduru za sva nadležna tijela, a svrha mu je osigurati usklađenost u radu svih tijela radi pomoći žrtvi, ali i počiniteljima u promjeni njihovog ponašanja.⁸⁶

6.1. Zaprimanje dojave

U slučaju zaprimanja dojave o nasilju policijski službenici su dužni odmah bez odgode uputiti se na mjesto događaja i nakon uvida poduzeti potrebne mjere s ciljem zaštite i pružanja pomoći žrtvi te sprječavanja počinitelja u daljnjem ponašanju.⁸⁷

6.2. Postupanje na mjestu događaja

Na mjestu događaja policijski službenici prikupljaju podatke i obavijesti na temelju kojih će utvrditi da li se radi o prekršaju nasilja u obitelji ili o kaznenom djelu.⁸⁸ Podatci se prikupljaju na način da se žrtvi osigura neometano davanje izjave, odvojeno od počinitelja, te se posebno uzima u obzir da li se radi o ponovljenom nasilju, da li su postojale situacije u kojima su nadležna tijela već postupala u slučaju, trajanje i kontinuitet počinjenog nasilja te da li su djeca bila nazočna događaju.⁸⁹ Policijski službenici o svemu navedenom sastavljaju službenu bilješku.⁹⁰ Nadalje, počinitelja će se upoznati s mjerama i radnjama koje se protiv njega poduzimaju, ukoliko počinitelj posjeduje oružje, ono će se privremeno oduzeti, pritom je bitno utvrditi da li se radi o legalnom ili ilegalnom posjedovanju, u kojem slučaju će se poduzeti radnje s ciljem pronalaženja oružja i prijavljivanja počinitelja zbog kažnjive radnje.⁹¹

⁸⁵ Dimitrijević, Sandra; Dunja Janeš; Matea Miljuš. "Pravna regulativa obiteljskog nasilja i neosjetljivost institucija prema ženama žrtvama nasilja." *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* 50.100. (2016): 95-122., str. 110.

⁸⁶ Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, str. 3

⁸⁷ *Ibid.*, str. 5.

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ *Ibid.*, str. 6

⁹⁰ *Ibid.*

⁹¹ *Ibid.*, str. 5., 6.

6.3. Privođenje i uhićenje počinitelja

Nakon privođenja počinitelja nasilja u službene prostorije policije radi zadržavanja, podnosi se zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog počinjenog prekršaja, odnosno kaznena prijava ukoliko se radi o kaznenom djelu nasilničkog ponašanja u obitelji, a potom se počinitelja privodi prekršajnom, odnosno istražnom sucu.⁹²

Uz podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i uz prijedlog za zadržavanje, policijski službenici mogu zatražiti i izricanje zaštitnih mjera ili mjera opreza dok se počinitelj ne uputi na izvršenje kazne.⁹³ O odluci suda moraju biti obaviješteni i policijski službenici, te u slučaju da prekršajni, odnosno istražni sudac nije odredio mjeru zadržavanje, odnosno pritvor, policijski službenici će o tome odmah obavijestiti žrtvu.⁹⁴ Ukoliko je dijete tj. maloljetna osoba žrtva nasilja ili je svjedok počinjenog nasilja u rad će se uključiti i policijski službenici specijalizirani za maloljetničku delinkvenciju.⁹⁵

Tijekom postupka policijski službenici su dužni informirati žrtvu o svim radnjama poduzetim protiv počinitelja, o njezinim zakonskim pravima, osobito zaštitnim mjerama i uvjetima za njihovo izricanje.⁹⁶ Ako žrtva traži smještaj u sklonište ili druge odgovarajuće institucije, od centra za socijalnu skrb zatražit će se poduzimanje odgovarajućih mjera, te ukoliko centar iz opravdanih razloga ne može izvršiti prijevoz žrtve do skloništa, to će obaviti policijski službenici vodeći pri tome računa o čuvanju tajnosti adrese smještaja.⁹⁷

Ako je počinitelj nasilja osoba liječena od alkoholizma ili druge ovisnosti, odnosno osoba s duševnim smetnjama, odmah se izvještava nadležni centar za socijalnu skrb radi poduzimanja zakonom utvrđenih ovlasti.⁹⁸

Policijски službenici podatke o svemu navedenom, dakle o prekršaju, počinitelju i žrtvama, predloženim i izvršenim zaštitnim mjerama unose u evidenciju prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji.⁹⁹

⁹² Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, str. 6

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid., str. 7

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid., str. 9.

⁹⁹ Ibid., str. 8.

Prema „čl. 11. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji prekršajnopravne sankcije za nasilje u obitelji su zaštitne mjere, novčana kazna, kazna zatvora i druge prekršajnopravne sankcije propisane zakonom kojim se uređuju prekršaji.“¹⁰⁰

Što se tiče zaštitnih mjera, čl. 12 ZNNO-a određeno je da se zaštitne mjere mogu izreći samostalno i bez izricanja kazne odnosno druge prekršajnopravne sankcije, a vrste zaštitnih mjera su: obveza psihosocijalnog tretmana, zabrana približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve nasilja u obitelji, udaljenje iz zajedničkog kućanstva i obvezno liječenje od ovisnosti.¹⁰¹ „Zabranu približavanja, uznemiravanja ili uhođenja te udaljenje iz zajedničkog kućanstva sud može izreći i prije pokretanja prekršajnog postupka na prijedlog žrtve ili drugog ovlaštenog tužitelja ako postoji izravna opasnost za sigurnost žrtve ili članova njezine obitelji odnosno člana zajedničkog kućanstva.“¹⁰²

6.4. Praksa dvostrukih uhićenja

Problematika dvostrukih uhićenja odnosi se na situacije kada obje strane koje sudjeluju u incidentu budu uhićene pod sumnjom na počinjenje prekršaja.¹⁰³ Predvodnik u uvođenju obveznih uhićenja u slučajevima nasilja u obitelji bile su Sjedinjene Američke Države, no ovakva praksa je s vremenom dovela do povećanog broja uhićenja općenito, do većih stopa uhićenja žena, a onda i do dvostrukih uhićenja.¹⁰⁴ Kako bi se mogućnost dvostrukih uhićenja svela na minimum u nizu saveznih država su potom uvedeni zakoni o tzv. primarnom agresoru.¹⁰⁵

Što se tiče domaćeg zakonodavstva, odluka o uhićenju u slučajevima nasilja u obitelji prepuštena je policijskim službenicima koji izlaze na intervenciju, no svejedno je u određenom trenutku praksa dvostrukih uhićenja izazvala veću pažnju osobito od strane Odbora za uklanjanje diskriminacije žena, Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i drugih.¹⁰⁶

Ako se osvrnemo na Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, može se reći da je prvi Protokol iz 2005. godine koji je 2006. izmijenjen i dopunjen sadržavao na određeni način model obveznog uhićenja s obzirom da je bila propisana obveza „privesti počinitelja nasilja u

¹⁰⁰ čl. 11. ZNNO-a

¹⁰¹ čl. 12. st. 2., čl. 13. ZNNO-a

¹⁰² čl. 14., st. 1. ZNNO-a

¹⁰³ Bonačić, Marin; Filipović, Hrvoje. Istraživanje o dvostrukim uhićenjima kod prekršaja nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, 2022, 29.2: 247-285., str. 247

¹⁰⁴ Ibid., str. 248

¹⁰⁵ Ibid., str. 248

¹⁰⁶ Ibid.

obitelji u prostor policije radi zadržavanja“ uz podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka ili podnošenja kaznene prijave, te podnošenja prijedloga za određivanje zadržavanja, za razliku od odredbi Protokola koje su trenutno važeće i prema kojima je policija dužna, kada su za to ispunjeni uvjeti, privesti počinitelja nasilja sucu ili pritvorskom nadzorniku.¹⁰⁷ Slijedom navedenog, proizlazi da policija, ako ne postupuje na temelju naloga, nije obvezna uhititi osumnjičenika već su joj dane diskrecijske ovlasti, odnosno odlučuje samostalno uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja.¹⁰⁸

Na problem dvostrukih uhićenja upozorava se zbog široke rasprostranjenosti, ali i zbog negativnih posljedica za žrtvu.¹⁰⁹ Naime, ukoliko žrtva odgovori na nasilje verbalnim uvredama, ona može biti procesuirana i odgovarati za prekršaj jednako kao i agresor koji ju je npr. pretukao i nanio fizičke ozljede.¹¹⁰ Ovakvo postupanje može dovesti do izrazito negativnih posljedica jer ukoliko žrtva bude kažnjena i suočena s optužbama sasvim je izgledno da će izgubiti povjerenje u pravosudni sustav, a osim toga, za nju to može značiti i gubitak prava i privilegija na koje žrtva ima pravo, u vidu nemogućnosti smještaja u sklonište ili prijevoza na sigurnu lokaciju, a presuda se može i kasnije koristiti protiv žrtve u postupku određivanja skrbništva nad djecom te može rezultirati i gubitkom posla, a onda i financijskim problemima.¹¹¹

Kada se radi o praksi dvostrukih uhićenja dovodi se u pitanje i educiranost policijskog kadra o potrebi identificiranja primarnog agresora kao i obrambenih ozljeda te jednako tretiranje počinitelja i žrtve koje ne može biti pravedno iz brojnih razloga, a kako neki autori navode ponajviše zato što bi se pažljivom analizom svih dokaza, iskaza i okolnosti slučaja moglo zaključiti radi li se o sukrivcima ili ipak o nasilniku i žrtvi koja se samo htjela obraniti.¹¹² Čak i da se radi o sukrivcima, nije potrebno lišiti slobode obje osobe, jer bi se nasilje zaustavilo i privođenjem samo jedne osobe.¹¹³ Zbog nedostatka statističkih podataka i drugih istraživanja o dvostrukim uhićenjima na području RH ne može se reći da postoji učinkovito rješenje postojećeg problema no kao jedan od glavnih razloga njihove pojave ističe se zanemarivanje načela razmjernosti u postupanju policije, kao i ne uzimanje u obzir konteksta i kronologije nasilja u svakom pojedinom slučaju, te je sporno i određivanje težih

¹⁰⁷ Bonačić, Filipović (2022), *Op.cit.*, bilj. 103, str. 254

¹⁰⁸ *Ibid.*, str. 255

¹⁰⁹ *Ibid.*, str. 261

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ *Ibid.*, str. 250

¹¹² *Ibid.*, str. 261, 262

¹¹³ *Ibid.*

oblika nasilja počinjenih od primarnog agresora, u odnosu na lakše oblike nasilje koje žrtva može nanijeti počinitelju u pokušaju obrane.¹¹⁴

7. PREKRŠAJNA STATISTIKA PUNOLJETNIH POČINITELJA PREKRŠAJA U RH

U ovom dijelu rada prikazat će se statistička analiza prekršaja počinjenih od strane punoljetnih počinitelja na području Republike Hrvatske. Koristit će se podaci Državnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: DZS), koji se objavljuju u sklopu godišnjih priopćenja¹¹⁵ Podaci o prekršajima punoljetnih osoba prikupljaju se statističkim istraživanjem na temelju statističkih izvještaja koje ispunjavaju nadležni općinski/općinski prekršajni sudovi i nadležna tijela državne uprave koja vode prekršajni postupak.¹¹⁶ Obuhvat istraživanja uključuje sve punoljetne osobe koje su počinile prekršaj kako bi se ispitala rasprostranjenost prekršaja za cjelokupno područje Republike Hrvatske.¹¹⁷

Za potrebe razumijevanja pojmova koji se koriste u ovom prikazu, želi se podsjetiti da su „prekršaji ona ponašanja kojima se ugrožava ili povređuje javni poredak, društvena disciplina i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim pravom i zakonima, a čija zaštita nije moguća bez prekršajnogopravnog sankcioniranja, a ne ostvaruje se kaznenopravnom prisilom.“¹¹⁸

U smislu statističkih istraživanja, pojam prekršaja obuhvaća proces od podnošenja prijave pa sve do pravomoćnog okončanja postupka od strane nadležnog tijela, a punoljetni počinitelji prekršaja jesu sve one osobe koje su u vrijeme počinjenja imale navršених 18 godina života i protiv kojih je prekršajni postupak pravomoćno završen odlukom nadležnog tijela, bilo da se radi o oslobađajućoj presudi, presudi kojom se osoba proglašava krivom, odbijajućoj presudi ili odluci kojom je postupak obustavljen.¹¹⁹

¹¹⁴ Bonačić, Filipović (2022), *Op.cit.*, bilj. 103, str. 281, 282

¹¹⁵ Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/>

¹¹⁶ Državni zavod za statistiku. Punoljetni počinitelji prekršaja – metodološka objašnjenja. Dostupno na: https://web.dzs.hr/PX-Web.asp?url=%22Hrv/Archive/stat_databases.htm%22

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Ibid.

7.1. Punoljetni počinitelji prekršaja prema klasifikaciji prekršaja, spolu i vrsti odluke

U tablici i grafikonu koji će biti prikazani u daljnjem tekstu, navedeni su punoljetni počinitelji prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji prema spolu i vrsti odluke te klasifikaciji prekršaja.

Tablica 1. Okrivljene punoljetne osobe prema klasifikaciji prekršaja, spolu i vrsti odluke za razdoblje od 2017. – 2021.

NASILNIČKO PONAŠANJE U OBITELJI					
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
UKUPNO PROGLAŠENI KRIVIMA – ŽENE I MUŠKARCI	12942	10827	9576	7997	8001
ŽENE	2862	2401	2125	1738	1823
MUŠKARCI	10080	8426	7451	6259	6178
NISU PROGLAŠENE KRIVIMA UKUPNO	2509	2210	2100	1777	1830
ODBAČAJ	7	0	0	0	0
OBUSTAVLJEN POSTUPAK	148	67	42	39	39
ODBIJAJUĆA PRESUDA	321	272	241	205	185
OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA	2031	1871	1817	1533	1606
NEUBROJIVA OSOBA	2	0	0	0	0

Izvor: DZS, 07.01. Okrivljene punoljetne osobe prema klasifikaciji prekršaja, spolu i vrsti odluke

Iz prikazane tablice vidljivo je da su u 2017. godini ukupno 2862 žene počinile prekršaj, dok je muškaraca znatno više, ukupno 10080, izuzimajući osobe koje nisu proglašene krivima. Ukupno je 2509 muških počinitelja prekršaja koji nisu proglašeni krivima, od čega je najviše oslobađajućih presuda, ukupno 2031, a svega 7 optužnih prijedloga koje je sud odbacio iz razloga utvrđenih Prekršajnim zakonom.¹²⁰

U 2018. godini bilježi se, ne tako drastičan, ali ipak pad u počinjenju prekršaja, kako od strane ženskih tako i muških počinitelja prekršaja, pa je u odnosu na 2017. razvidan pad od 16% što se tiče žena, u 2018. ih je ukupno 2401, dok je muškaraca 8426, što je za 1654 počinitelja manje nego u 2017. godini.¹²¹ Što se tiče odbacivanja optužnih prijedloga, u 2018. takvih slučajeva nema, kao što nema ni osoba koje nisu proglašene krivima zbog neubrojivosti, dok ih je u 2017. bilo dvoje, iz razloga što odluka kojom se optužba odbija (zbog procesno pravnog obilježja) te odluka kojom se za počinitelja utvrđuje da je prekršaj počinio u stanju neubrojivosti, od 2018. godine ne čine više modalitete statističke varijable “vrsta odluke” nego su uvrštene unutar preostalih primjenjivih modaliteta.¹²² Što se tiče osoba koje nisu proglašene krivima, u 2018. ih je 12% manje nego u 2017. godini (2018. ih je ukupno 2210, a u 2017. je svega 2509). Oslobađajućih presuda je ukupno bilo 1871, što je za 8% manje nego prethodne godine, no manje je i počinitelja prekršaja nego 2017. godine.¹²³

U 2019. godini, nastavlja se trend smanjenja u počinjenju prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji. Razlike nisu toliko vidljive u odnosu na 2018. godinu, no ako usporedimo ukupan broj počinitelja koji su proglašeni krivima sa 2017. godinom, bilježi se pad od čak 26% kod oba spola. U 2019. godini ukupno je 2100 muškaraca koji nisu proglašeni krivima, uzimajući u obzir odbijajuće presude, obustavu postupka te oslobađajuću presudu, što je za 16% manje nego 2017. godine.¹²⁴

¹²⁰ DZS, 07.01. Okrivljene punoljetne osobe prema klasifikaciji prekršaja, spolu i vrsti odluke, dostupno na: https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_db=Pravosudje&px_language=hr

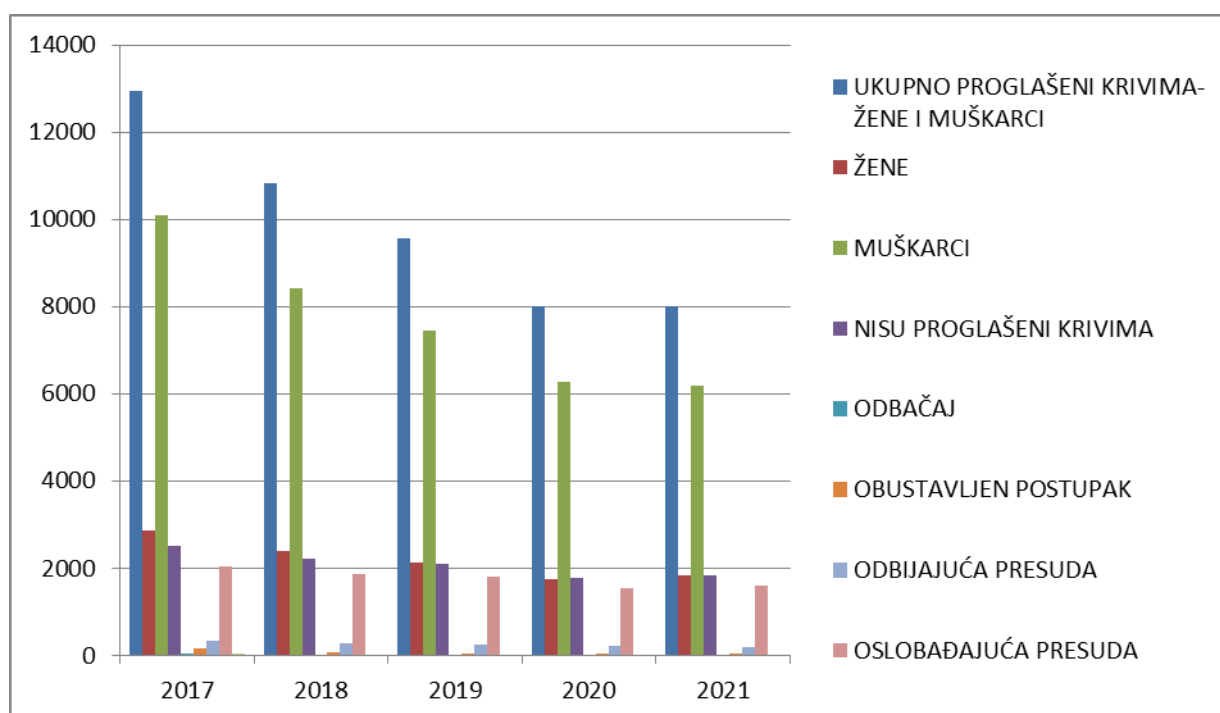
¹²¹ Ibid.

¹²² DZS, Punoljetni počinitelji prekršaja – metodološka objašnjenja, dostupno na: https://web.dzs.hr/PX-Web.asp?url=%22Hrv/Archive/stat_databases.htm%22

¹²³ Ibid., bilj. 122, (07.01.)

¹²⁴ Ibid.

Ako usporedimo 2020. i 2021. godinu, nećemo primijetiti nekakve značajne razlike u trendu smanjenja ili povećanja nasilničkog ponašanja u obitelji. Naime, što se tiče žena kao počinitelja prekršaja, u 2020. ih je ukupno 1738 što je za 5% manje nego 2021. godine, no ako ove podatke usporedimo sa 2017. godinom, primijetit će se drastičan pad od 39% za 2020. godinu, te 36% za 2021. godinu. Nadalje, što se tiče muškaraca, u 2020. proglašeno je krivim ukupno 6259 počinitelja, a u 2021. 6178 počinitelja, što čini razliku od 1%. Za 2020. bilježi se pad od 38% u odnosu na 2017. godinu, a za 2021., 39% .¹²⁵

Grafikon 1. Okrivljene punoljetne osobe prema klasifikaciji prekršaja, spolu i vrsti odluke za razdoblje od 2017. – 2021.

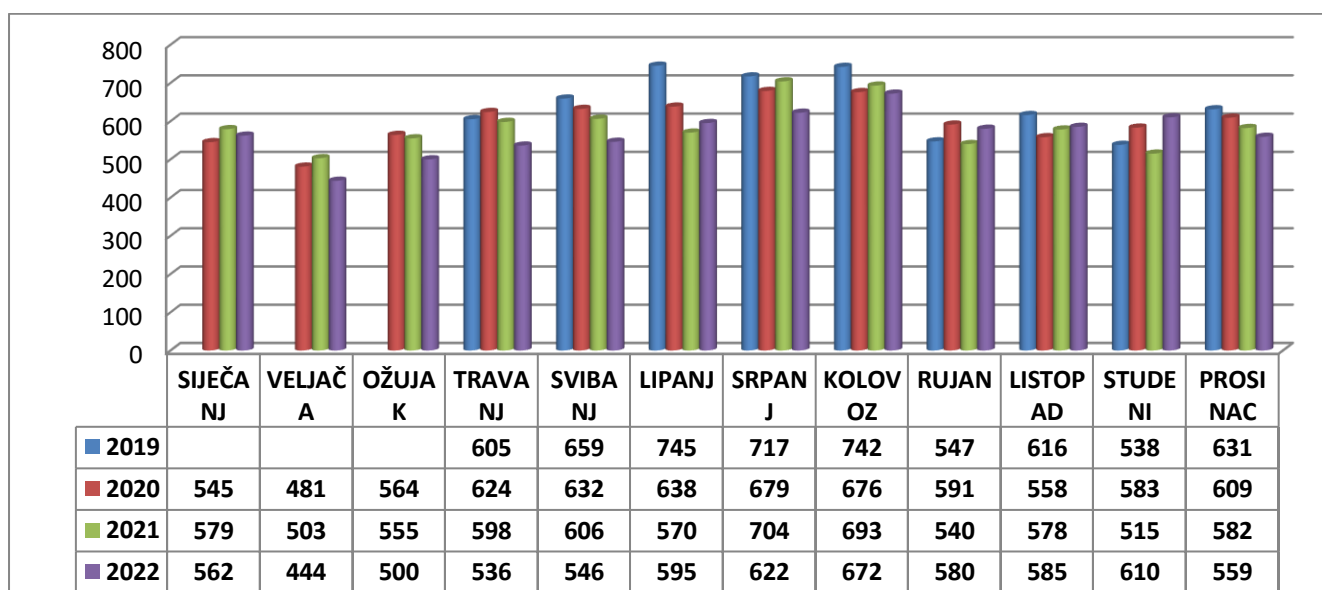
Zadnje dvije godine koje su predmet ove statističke analize su godine COVID krize, koja je izazvala strah ali i posebnu pažnju znanstvene zajednice, a naposljetku i šire javnosti što se tiče pojavnosti nasilničkog ponašanja u obitelji.¹²⁶ Postojala je opravdana bojazan da će pandemija utjecati na povećanje broja prekršaja ali i kaznenih djela nasilničkog ponašanja u obitelji, osobito zato što i prijašnja istraživanja nekih autora idu u prilog tezi da tijekom ali i

¹²⁵ DZS, *Op.cit.*, bilj. 122

¹²⁶ Getoš Kalac, A. M.; Šprem, P. (2022). Obiteljsko nasilje u doba pandemije–preliminarni rezultati kriminološke analize. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 72(4), 1037-1073., str.,1044.

nakon određenih katastrofa postoji tendencija porasta obiteljskog nasilja.¹²⁷ No, temeljem podataka koji su navedeni u ovoj analizi, razvidan je pad u počinjenju prekršaja vezanih uz obiteljsko nasilje, odnosno iz godine u godinu, broj počinitelja, i muških i ženskih je u stalnom opadanju, iako, mala je vjerojatnost da je trend pada izravna posljedica pandemije i lockdowna, izglednije je da se radi o utjecaju zakonskih reformi.¹²⁸

7.2. Prekršajne prijave prema kalendaru obiteljskog nasilja

Grafikon 2. Broj prekršajnih prijava obiteljskog nasilja po mjesecima za razdoblje od 2019. - 2022.¹²⁹

U grafikonu 2 uspoređen je broj prekršajnih prijava po mjesecima u posljednje 4 godine te su se za ovaj dio rada koristili podaci iz Kalendara obiteljskog nasilja¹³⁰ putem kojeg MUP svakodnevno objavljuje ukupan broj kaznenih i prekršajnih prijava u posljednja 24 sata po županijama.¹³¹ Ako uzmemo u obzir sve 4 godine, zamjetan je blagi, ali kontinuirani pad u broju prekršajnih prijava iz godine u godinu, s tim da se u 2019. godini bilježi najveći broj

¹²⁷ Getoš, Kalac, Šprem (2022) *Op.cit.*, bilj. 128., str. 1045.

¹²⁸ Ibid., str. 1038.

¹²⁹ izradila autorica prema podacima MUP-a iz Kalendara nasilja

¹³⁰ MUP, Kalendar obiteljskog nasilja, dostupno na: <https://mup.gov.hr/kalendar-nasilja/283308>

¹³¹ Budući da Kalendar bilježi podatke od 29. Ožujka 2019., u tablici su prikazani podaci od 1. travnja na dalje kako bi mjeseci bili cjeloviti

podnesenih prijava u mjesecu lipnju i iznosi 745 prijava ukupno.¹³² Nakon toga, u 2020. godini najveći broj prijava je zabilježen u ljetnim mjesecima, no i dalje ih je manje nego u 2019. godini, iako se očekivalo da će s početkom COVID pandemije spomenute brojke naglo rasti.¹³³

No, pad u broju prekršajnih prijava može biti i posljedica novih zakonskih izmjena. Naime, od 1. siječnja 2020. godine, u članak 179.a KZ-a dodano je “stanje dugotrajne patnje” kao novo obilježje djela, a što se prekršajne odgovornosti tiče, u čl. 10 ZNNO-a dodan je uvjet nepostojanja tjelesne ozljede, iz čega proizlazi da se svaki slučaj nasilja u obitelji u kojem je kao posljedica nastupila tjelesna ozljeda ne može kvalificirati kao prekršaj.¹³⁴ Slijedom navedenog, može se zaključiti da je navedenim zakonskim izmjenama proširen broj slučajeva koji spadaju u kaznena djela, dok je broj slučajeva koji potpadaju pod prekršaje smanjen.¹³⁵

Nadalje, 2021. je još jedna godina korona krize, u kojoj se najveći broj prijava bilježi u mjesecu srpnju (704 prijave) i kolovozu (693), što je za 4% više nego u srpnju te 3% više nego u kolovozu 2020. godine. U listopadu 2021. godine je također zabilježeno 20 prijava više nego u istom mjesecu prethodne godine. U prvih 5 mjeseci 2022. godine nastavlja se trend smanjenja u odnosu na 2021. godinu, dok se onda u posljednjim mjesecima godine bilježi blagi porast od 7% za rujana, 1% za listopad, te 18% za studeni u odnosu na 2021. godinu.¹³⁶

Ako se usporede 2020. i 2022. godina kao godine unutar kojih su podaci dostupni za svih 12 mjeseci (za 2019. su podaci dostupni tek od 29. ožujka) evidentan je pad od 5% u ukupnom broju prekršajnih prijava za 2022. godinu (2020. je ukupno bilo 7180 prijava, dok je u 2022. bilo ukupno 6811 prekršajnih prijava).¹³⁷

U sve četiri godine, najveći broj prekršajnih prijava je podnesen u lipnju 2019. (745), a najmanji u veljači 2022. godine gdje je ukupno bilo 444 prekršajne prijave. Situacije kada u danu nije zaprimljena nijedna prekršajna prijava se pojavljuju u tri godine predmetnog istraživanja, i to 29. travnja 2021. godine, zatim u 2020. zabilježena su četiri dana s 0 prekršajnih prijava, a to su 24. i 25. listopada, 02. kolovoza 2020. te 06. Svibnja 2020. U

¹³² MUP, Kalendar obiteljskog nasilja

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Getoš, Kalac, Šprem (2022) *Op.cit.*, bilj. 128, str., 1055., 1056. (za sveobuhvatnu analizu navedenih teza potrebno bi bilo analizirati i broj kaznenih prijava za navedene godine što bi premašilo opseg i svrhu rada)

¹³⁵ Ibid., str. 1056.

¹³⁶ MUP, Kalendar obiteljskog nasilja

¹³⁷ Ibid.

2019. godini 01. prosinca, 17. studeni i 28. rujan su dani u kojima nije evidentirana nijedna prekršajna prijava. U promatranom razdoblju, najmanji broj dnevnih prijava je evidentiran u 2021. godini, i to 16. rujna kada su podnesene svega 2 prekršajne prijave.¹³⁸

¹³⁸ MUP, Kalendar obiteljskog nasilja

8. ZAKLJUČAK

Na kraju ovog rada važno je reći da nasilje u obitelji ostavlja posljedice na žrtve koje direktno utječu na njihovo psihičko i fizičko stanje, kao i na privatni život. Stoga, u borbi protiv nasilja u obitelji možda je najvažnije krenuti od preventivnih mjera za suzbijanje nasilja. Također je važno izgraditi svijest u cjelokupnom društvu, da svaka žrtva ima pravo zatražiti pomoć i ona će joj se pružiti, pa čak i javno istupiti bez straha od stigme. Ako se osvrnemo na dio rada u kojem su analizirani europski modeli u području zaštite od nasilja u obitelji, zanimljivo je primijetiti kako se u nekim zemljama govori o obiteljskom nasilju, a u nekima od njih o nasilju u zajedničkom domaćinstvu, no zajedničko je svima da se u prvom redu koriste ovlastima policije, odnosno prvi korak je udaljšavanje počinitelja iz doma, ne zato što se na taj način kažnjava počinitelja već je to najučinkovitija zaštita žrtve. Što se tiče Republike Hrvatske, može se reći da imamo učinkovita zakonska rješenja na koja su utjecali i različiti međunarodni dokumenti, no to ne može biti jedino rješenje problema, manjkavost u cjelokupnom sustavu se vidi u neumreženosti i (ne)suradnji svih institucija i nadležnih tijela za postupanje kako u prevenciji tako i u represiji nasilja u obitelji. Problem je i u diskrecijskim ovlastima nadležnih tijela po pitanju kvalificiranja nasilničkog ponašanja, a između ostalog i u tome što se zaštitne mjere poput udaljšenja iz stanja rijetko predlažu, a još manje izriču. Nadalje, što se tiče statističke analize prikazane u ovom radu, može se reći da, unatoč tome što se opravdano očekivao porast slučajeva nasilja u obitelji za vrijeme lockdowna, dogodilo se suprotno bar što se tiče prekršajnih prijavi. Lagani pad bilježi se kontinuirano i u godinama prije korona krize, a kad je ista nastupila, prema prikazanim podacima, može se reći da nije bilo značajnijih promjena. Osim pandemije koja je trebala izazvati suprotan učinak, važno je imati na umu i spomenute normativne izmjene koje su bez sumnje utjecale na trend smanjenja pojavnosti obiteljskog nasilja, a za konačne zaključke o tome na koji način i da li je uopće korona kriza utjecala na problem nasilja u obitelji trebat će proći još neko vrijeme. Nasilje u obitelji je fenomen koji će nažalost postojati i dalje u svim društvima, no odgovornost svih je da se takva ponašanja u što većoj mjeri smanje i da žrtve dobiju adekvatnu pomoć u svakom pojedinom slučaju.

LITERATURA

ČLANCI I ZNANSTVENI RADOVI

1. Ajduković, Dean.; Marina Ajduković. "Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti." *Medicina Fluminensis: Medicina Fluminensis* 46.3 (2010): 292-299.
2. Bonačić, Marin; Filipović, Hrvoje. Istraživanje o dvostrukim uhićenjima kod prekršaja nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, 2022, 29.2: 247-285
3. Dimitrijević, Sandra; Dunja Janeš; Matea Miljuš. "Pravna regulativa obiteljskog nasilja i neosjetljivost institucija prema ženama žrtvama nasilja." *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* 50.100. (2016): 95-122
4. Dragičević, Prtenjača, Marta. "Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajnopravne i kaznenopravne regulative." *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu* 24.1 (2017): 141-175
5. Getoš Kalac, A. M.; Šprem, P. (2022). Obiteljsko nasilje u doba pandemije—preliminarni rezultati kriminološke analize. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 72(4), 1037-1073
6. Mamula, Maja, Ivana Dijanić Plašč. "Tipična žrtva obiteljskog nasilja u RH—sociodemografski profil." *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* 60.32 (2014): 111-127 *škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* 60.32 (2014): 111-127.
7. Martinović, Igor. "Kaznenopravni aspekti obiteljskog nasilja." U: Radačić, I. i Vince Pallua, J.(2011) *Ljudska prava žena. Razvoj na međunarodnoj i nacionalnoj razini* 30 (2011).
8. Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje. Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, 2019, 26.2
9. Matijević, Anita. "Nasilje u obitelji-europski modeli." *Policija i sigurnost* 19.2 (2010): 195-209
10. *Praksa Europskog suda za ljudska prava u odnosu na Hrvatsku do kraja 2016.*, dostupno na: <http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2018/03/echr-cro-2017.pdf>
11. Sadrić, Benjamin. "Nedomišljene izmjene kaznenog zakonodavstva kao generator novih problema zaštite od nasilja u obitelji." *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* 51.101 (2017): 67-84

PRAVNI PROPISI

1. Kazneni zakon, Narodne novine, 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21
2. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, MU, 13/17
3. Obiteljski zakon, Narodne novine, 103/15, 98/19, 47/20
4. Prekršajni zakon, Narodne novine, NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22
5. Protokol br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dostupno na: [https://www.usud.hr/sites/default/files/doc/Protokol br. 7.pdf](https://www.usud.hr/sites/default/files/doc/Protokol_br_7.pdf)
6. Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
7. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22
8. Zakon o suzbijanju diskriminacije, Narodne novine, 85/08, 112/12
9. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 70/17, 126/19, 84/21, 114/22

IZVORI S INTERNETA

1. Državni zavod za statistiku; <https://dzs.gov.hr/>
2. IUS-INFO – Pravni informacijski portal; <https://www.iusinfo.hr/>
3. MUP – Kalendar obiteljskog nasilja; <https://mup.gov.hr/kalendar-nasilja/283308>